

Här är Vörås egna oljeshejker

Sköter fliscentralen som värmer centrum • "Skapar jobb, tar tillvara biomassa"

VÖRÅ

Stig Svens
tel 3850 087

Åtta jordbrukare/skogsägare har iklätt sig oljeshejkens roll i Vörå. De sköter om fliscentralen som numera förser alla stora hus i Vörå centrum med värme. På tisdagen invigdes anläggningen som enligt TE-centralens chef Kaj Suomela är ett föredöme.

Österbottningarna har blivit specialister när det gäller energi. Världens största biobränslekraftverk i Jakobstad är ett exempel och anläggningen i Vörå passar enligt Suomela bra in i bilden.

Han hoppas att exemplet sprider sig.

- Vi har ju sett fall där fliscentraler planerats och ingen ens gett offert på flisleveranser.

- Fliscentraler skapar arbetsplatser och tar tillvara biomassan som annars bara ruttar i skogen. Vi är på rätt väg men vi kunde kombinera kunskaper i regionen mera.

Vörå föregångare

Suomela hade äran att klippa det blåvita bandet när Vörå Bränsleservice anläggning invigdes efter en tids provkörning. Bolaget bildades 1981 och har hittills eldat med tungolja.

Panncentralen i skolcentret har enligt fullmäktiges ordförande Ingvald Back inte alltid setts med blida ögon. Den svarta röken har varit ett bekymmer för bland annat folk som hängt ut vittvätt på tork.

Vörå har enligt Back varit föregångare när det gäller inhemsk energi. Tallmo kom först och senare har olika skolor försetts med flisceller pelletsanläggningar. Fliscentralen i centrum förser en stor del av kommunens fastigheter med värme.

När kommundirektör Gösta Lundström och andra i den kommunala toppen tänker efter så hittar de bara en enda kommunal fastighet som numera uppvärms med olja, nämligen Tälamods skola.

Lån, bidrag och egna medel

Vd Kaj Grannas vid Vörå Bränsleservice berättar att tanken på att övergå till träbaserad energi väcktes år 2000 då ett ton tjockolja kostade knappt 32 euro. Sedan dess har priset sjunkit en aning men har fortsatt att vara relativt högt. I år är priset cirka 25 euro per ton.

Fliscentralen på 200 kvadratme-

STIG SVENS

Värmeleverantörer. Vörå Energiandelslags medlemmar skall inte bara se till att det finns flis i lagret. De skall sköta hela anläggningen, kort sagt sälja värmeenergi. Här Berndt Svens, Kaj Rex, Per-Johan Grannas, Bjarne Tunis, Johan Svets, Harald Svens och ordförande Per-Erik Granfors. Den åttonde medlemmen är Torolf Ahlnäs.

ter med 1,5 megawattimmar pannan har byggts för 400 000 euro och finansierats med lån, bidrag från TE-Centralen och egna medel.

Ett avtal har skrivits med bøndernas bolag Vörå Energiandelslag som inte bara levererar flisen utan också sköter anläggningen. Likvid ges för levererad värmeenergi och avtalet gäller i tre år.

Per-Erik Granfors, som också är ordförande i skogsvårdsförening-

en, leder andelslaget. Övriga delägare är Berndt Svens, Harald Svens, Torolf Ahlnäs, Bjarne Tunis, Kaj Rex, Johan Svets och Per-Johan Grannas.

Kurs tände gnistan

Andelslaget kommer att anlita underentreprenörer och dessa har efter offertrunda välts i de egna leden. Svets har skaffat en flisstugg med tillhörande traktor och flis-

vagn medan Grannas kommer att sköta transporterna till fliscentralen.

Granfors berättar att gnistan tändes vid en kurs för värmeförstagare på hösten år 2000.

De åtta andelsägarna skall leverera betydligt mera flis än vad de kan få ut ur de egna skogarna. Åtgången beräknas bli 10 000 kubikmeter per år. Maximalt går det enligt Granfors att få ut 40 000 ku-

bikmeter flis per år ur Vöråskogarna men 75 000 kubikmeter om grannkommunerna Maxmo och Oravais räknas med.

Enligt Granfors har andelslaget säkrat råmaterialtillgången för ett år framåt. Tunis berättar att många anbud på flisrävara började strömma in när folk såg röken från fliscentralen, det vill säga när provkörningen inleddes.

Energiandelslaget betalar 6,73

euro per flis kubikmeter för energi- virket. Priset motsvarar 16,82 euro per kubikmeter fast men är ett medeltal, priset varierar nämligen beroende på flispartiets fukt- halt och kvalitet.

Andelslagets medlemmar räknar att priset är konkurrenskraftigt med massavedspriset, vilket betyder att de som exempelvis gallrar ungskog inte behöver söka fler än en köpare.

"Vasa borde kapa åt sig sin del av historien"

Professor Antero Niemikorpi saknar Runeberg i Vasas namnkarta • Högskolekurs tar upp namnen

VASA

Peter Ehrström
tel 3260 256

Varför finns det ingen Runebergsgatan i Vasa? Eller Topeliusgatan? Eller ens gränder som bär storkungens namn?

Antero Niemikorpi, professor i modern finska vid Vasa universitet, är förvånad över att Vasa inte drar nytta av sin koppling till sådana nationella gestalter.

- Jag hoppas att Vasa finner platser att namnge efter Runeberg och Topelius. Det här är Runebergs skolstad och Topelius hänvisade ofta till Vasa i Fäلتskärns berättelser. Jag har bott 20 år i Vasa och reagerar på att man så överraskande lite utnyttjat och kapat åt sig sin del av historien, säger Niemikorpi.

Han tycker det är lustigt att Vasa skapat mängder och grästigar, men inte utnyttjar Runeberg och Topelius.

Niemikorpi beklagar att namngivningen och namnforskningen är eftersatt i Vasa, precis som i flera andra städer i Finland, och efterlyser större klarhet i hur och varför namn väljs och ges. Han säger att många platsnamn är väl undersökta på landsbygden medan centralorterna är betydligt mer outforskade. Men kanske är det nu dags att väcka intresset för det urbana samhällens namn?

Namngivningskurs i höst

I Vasa finns det i alla fall hopp om bättring. I oktober startar en öppen högskolekurs kring namn och deras ursprung, uppkomst och historia ("nimistöutukurskursi") vid Vasa universitet. Niemikorpi är kursledare och bland samarbetsparterna återfinns stadsplaneringsverket. Målet är en namndatabas i Vasa, ett betydligt bredare underlag för namngivningen än hittills, som i framtiden ska tjäna både forskning och stadsplanering.

Broschyrer för kursen samlats samman och namngivningens betydelse i ett nötskal (fritt översatt):

"Traditionell namngivning växer upp ur områdets historia och därför har platsnamn ett unikt historiskt dokumentationsvärde. Om vi förmår dechiffrera namnet, utreda det budskap det bär på, så får vi kunskap om en svunnen värld, vi

finner en (pussel)bit av den lokala kulturen och historien. Och fastän namnen inte skulle öppna sig så är namnet i sig, om än stumt, platsens historia, dess innersta väsen. Bara genom sin existens berättar namn om människors arbete och skeden på platserna. I dem finns platsens minne."

Men tyvärr görs dock ingen motsvarande namninventering på svenska.

- Vi diskuterade om kursen skulle vara tvåspråkig, men det blir för tungt att dra den på två språk samtidigt. Men om någon svenskspråkig är intresserad av att undersöka svenska namn i till exempel Sundom eller Kvevlax så går det bra.

Det går väl lika bra att undersöka svenska namn i stan?

- Det är också möjligt.

Det finns redan en grund att stå på i Vasa, till exempel den pro gradu som Johanna Suomalainen skrev 1991 och som i år getts ut som nummer 89 i universitetets rapportserie med titeln Kuhnans kullasta Yliopistonraantaa.

Titeln belyser ytterligheterna inom namngivningen. Kuhnas hörn är ett historiskt, informellt och synnerligen lokalt namn medan Universitetsstranden utgör ett modernt och officiellt namn, inritat i kartor och stadsplan. Namngivning är en process som sker på olika nivåer, enligt Niemikorpi.

Naturnamn ger till exempel fortfarande sin prägel åt platser, långt efter att de upphört vara öar, sjöar, vikar, uddar.

- Men för en utomstående kan det (namnet) vara obegripligt, eftersom landhöjningen förändrat naturen.

I en kuststad som Vasa ger landhöjningen en speciellt intressant färg åt namnen.

Tvåspråkighet skapar namn

Landhöjning och tvåspråkighet har också skapat lokala namn som Klemetsönniemi eller Klemetinieni (Klemetsö udden).

- Man bygger på med olika delar. Klemetsö var ingen ö längre när den blev udden, säger han.

Det är sannolikt tvåspråkigheten som lett till att namn som Klemetsönniemi uppstått. Niemikorpi ser tvåspråkighet som en rikedom, men noterar att den också kan

SEPPÖ LAMMI

Saknar Runeberg. Professor Antero Niemikorpi efterlyser Runeberg och Topelius i Vasas namnkarta. Vasa borde kapa åt sig sin del av historien, anser han.

leda till språklig osäkerhet, som när Gamla Vasa gatan på finska stavas på tre olika sätt. Det märkte Niemikorpi när han promoverade längs den och studerade gatskyltar. Betoningen på finska varierade från Gamla Vasagatan till Gamla Vasagatan eller Gamla Vasas gatan.

- Det här kan vara följden av det blygsamma språkliga när språk påverkar varandra.

Bra namn beskriver

Ett bra namn berättar någonting om den plats det namnger. Det beskriver.

- Men för en utomstående kan det (namnet) vara obegripligt, eftersom landhöjningen förändrat naturen.

För stadsnamn är det viktigt att peka på något skede av historien. Det ska finnas en naturlig koppling mellan namn och plats.

Universitetet bär med sig gamla industrihistoriska och handelshistoriska namn. Det pekar på en klar kontinuitet. Gott namnbruk förutsätter att centrala namn, som till exempel Wolff och Levön, bevaras, säger Niemikorpi.

Eller för att återgå till ingressens Runeberg eller Topelius. Niemikorpi är inte säker på att just en gata borde bära deras namn.

- Kanske namnen skulle fungera ännu bättre i en kulturell omgivning? Och om inte gator så kanske

Niemikorpi ger en tumregel (och som läsare kan du kolla om det samma gäller i din närmaste stad): Kyrkan ligger troligen på en centralt belägen kulle. Ett salutorg och kyrkan binds ofta samman av en gata, som då får namn av någondera, typ Kyrkogatan eller Torggatan. I närheten av dem placeras ofta stans skolor och följaktligen en Skolgatan.

- Vi kan läsa en stad och en stadsplan genom namnen. Om vi har den läskunnigheten. Namn har en klar vardagsbetydelse, säger Niemikorpi.

Svårt bryta koder

Sociala förhållanden kan också läsas i namn. Ett typiskt exempel är Långa bron i Helsingfors, traditionellt en längre bro mentalt än fysiskt mellan de olika Helsingfors, borgarnas och arbetarnas. Namnen anger också identiteter.

- Sådana koder är väldigt svåra att bryta, säger Niemikorpi.

I miniatyrform har även Brändö bro haft en mental längd vid sidan av den fysiska. Brändös hamnhistoria kan utläsas i gatunamn som Båtmansgatan, Kaptensgatan, Sjömansgatan, Styrkansgatan eller i fartygsnamn som Merkursvägen och Neptunusvägen i Vikinga. Och det är förstas ingen slump att Arbetargatan och Fabriksgatan

återfinns just i Brändö.

- I Vasa var Brändö i tiden en arbetarstadsdel, men den har förstås ändrat karaktär mycket klart sedan dess och är snarare ett universitetscentrum i dag.

Hur psykologiskt viktiga är namn för identifikationen?

- Jag ser namnen mera som ett medel, som binds till saken och som man stenhårt håller fast vid även efter att identiteten i sig har försvunnit, säger Niemikorpi.

Vilka namn fäste du dig vid när du flyttade till Vasa?

- När jag hörde ett namn som Dragnäsback (Vetokannas) var det ett måste att ta reda på vad det betydde. Roparnäs (Huutonieni) var ett annat. Överlag namn som sade något om Vasa speciella topografi, säger Antero Niemikorpi.

NOTISER

Fem euro för en dag på konstsnö

VÖRÅ. En avgift för skidåkning på konstsnö skall införas vid Vörå skidcenter. Syftet är att få in pengar så att byggnadskontorets mannan kan sändas ut med snökanonen så fort temperaturen sjunker under fem minusgrader. De som betalar avgiften får som kvitto en mössa med Vöråreklam.

Kommunstyrelsen har anammat tekniska nämndens förslag och kommundirektör Gösta Lundström dribblar elegant undan frågan om meningen är att de som inte har ifrågasvarande mössa skall skämmas.

- Nä, men de som har mössan skall känna sig nöjda för att de har betalt för spåravvändningen, säger han.

Säsongavgiften blir 50 euro för vuxna och 10 euro för barn under tolv år. Dagkort, det bör väl beta dagmössor, skall säljas för 5 euro. Avgiften beräknas ge kommunen 1 500 euro extra att användas för skidspårens underhåll.

Haavistoborna får simstrand

NEDERVETIL. Ett område vid Haavisto bro i Nedervetil planeras som simplats. Simplatsen byggs på ett 450 kvadratmeter stort område som Kronoby kommun hyr av Helmer Björkudd för en period på fyrtio år. Simplatsen byggs av Miljöcentralen tidigast vintern 2003-2004 och tanken är att samfälligheten eller byalaget tar hand om underhållet.

Vägplan får grönt ljus

NEDERVETIL. Den planerade förbättringen av en vägsträcka på närmare två kilometer i Nedervetil centrum är välgjord. Det anser kommunstyrelsen i Kronoby och tycker det är angeläget att vägen byggs så fort som möjligt. Kommunen deltar i vägbelysningskostnaderna med högst 25 000 euro. Totalkostnaderna för vägbygget uppgår till 440 000 euro varav 30 000 är ersättningar till markägare.

Skorsten sparas vid sanering

KRONOBY. Kommunstyrelsen i Kronoby har godkänt huvudritningarna för sanering och tillbyggnad av brandstationen i det gamla mejeriet i Kronoby. I planen beaktas ett utlåtande från Museiverket där man bland annat anser att skorstenen inte får rivas. Under den tid som byggnadsarbetet pågår inhys utryckningsfordonen i Kronolunds garage.

Alla direktörsaspiranter hörs

KRONOBY. Alla fem som sökt tjänsten som social- och hälsodirektör i Kronoby skall intervjuas av kommunstyrelsen. Intervjuerna äger rum den 21 oktober. Den fjärde november tar kommunstyrelsen ställning till de sökande för kommunfullmäktige den 14 november skall utse ny chef för social- och hälsovärdsväsendet.

De fem som sökt jobbet är specialsjukskötare, ekonomie magister Seppo Filppula, magister i hälsotvetenskaperna Eva Fredriksson-Lidsle, specialsjukskötare, politices magister Inger Sjölund, politices kandidat Niklas Håstbacka och magister i hälsotvetenskaperna Birgitta Källberg.

Fritidskoordinator blir ordinarie

KRONOBY. Fritidskoordinator Lotta Nyqvist anställs som ordinarie fritidskoordinator i Kronoby. Nyqvist tillträdde i april med en provtid på fyra månader. Kommunstyrelsen anser att hon skött sitt arbete väl och anser att anställningen kan övergå i ordinarie tjänsteförhållande.

Kronoby säljer idrottsaktier

KRONOBY. Kronoby säljer sitt aktieinnehav i Karleby Idrottsgränd Ab. Köpare är Karleby stad som beslutat inlösa minoritetsaktierna i idrottsgränden och erbjuder 33,64 euro per styck eller 1 682 euro för de femtio aktier som Kronoby äger. Det är dubbelt mer än aktiernas nominella värde. Karleby stad betalar överlåtelsetecknen i samband med köpet.

Sänkta krav på elverket

KRONOBY. Kommunstyrelsen i Kronoby föreslår att avkastningskravet på elverket sänks från budgeterade 201 825 euro till 190 000 euro nästa år. De senaste åren har avkastningskravet varit 168 000 euro vilket harmonierar med kravet på en femprocentig avkastning på aktiebolag där Kronoby kommun är delägare.

Nej till museum för kungligheter

KARLEBY. Ett tretiottal vänner av travsport i Karleby önskar att kungstravens Amors gamla stall på Hakalax i Karleby skall bli ett museum för kungligheter. Stallet kunde enligt ett initiativ till stadsstyrelsen bli ett museum ägnat travkungarna och -drottningarna Amor, Vintari och A.K. Tyttö.

Tomten med stall övergick i Karleby stads ägo för ett tag sedan. Stadsstyrelsen påpekar att tomten redan är reserverad, ett servicehus för äldre i privat regi planeras på stället och tomten är inte ledig.

Du Kvinna! Vill du stärka benbyggnaden, håret och naglarna?

Femilife innehåller allt du behöver

kalk, magnesium, kisel och bor. Dessutom ingår dagsdosen C-vitamin och det för benbyggnaden speciellt viktiga D-vitaminet. Därför stärker Femilife din benbyggnad, ditt hår och dina naglar, friskar upp huden och håller lederna smidiga. Femilife innehåller inte laktos, gluten eller jäst. Femilife är ett näringsämnespreparat för kvinnor i alla åldrar.

Femilife

Må bra - det märks!

180 tabl.

I naturkostaffärer och på apotek.

OY VALIORAVINTO AB
www.valioravinto.fi

Skudaa!

0 €

Om du vill vara sparsam - lönar det sig att komma in på vårt kontor. På torsdag den 10 oktober mellan kl 8.00-20.00 bjuder vi på kaffe.

Handelsbanken

En riktig bank

Handelsbanken, Hovrättssplanaden 18, 65100 Vasa,
tel 0104445151
www.handelsbanken.fi